

(1) בראשית פרק כד

(ס) וַיִּבְרְכוּ אֶת רַבֵּקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אַחְתֵּנוּ אַתְּ הִי לְאֵלֶיךָ רַבֵּקָה וַיִּירֶשׁ זָרְעָךָ אֶת שְׂעֵר שְׂנָאִיו:

(2) ספר בראשית פרק כב

(טז) וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁפָּעֵתִי נְאֻם יְדֹנָד כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתְךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת בְּנֵיךָ אֶת יְחִידֶךָ:
(יז) כִּי בָרַךְ אֶבְרָהָם וְהִרְבָּה אַרְבָּה אֶת זָרְעָךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וַיִּחְזַל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וַיִּירֶשׁ זָרְעָךָ אֶת שְׂעֵר אִיבִיו:

(3) רד"ק על בראשית פרק כד פסוק ס

ויברכו, כשהגיעו למקום הלוי ורצו להפרד ממנה ברכוה כמנהג העולם . . . וירש זרעך, נזדמנה להם הברכה שברך המלאך את אברהם ביום העקידה:

(4) רש"י על בראשית פרק כד פסוק ס

את היי לאלפי רבבה - את זרעך תקבלו אותה ברכה שנא' לאברהם בהר המוריה הרבה ארבה את זרעך וגו'. י"ר שיהא אותו הזרע ממך ולא מאשה אחרת:

(5) מזרחי על בראשית פרק כד פסוק ס

את זרעך תקבלו אותה ברכה שנאמרה לאברהם. דאם לא כן מאי "את". אבל מה שהוסיף לומר "ויירש זרעך", הוא משום דבההיא ברכה דאברהם "והרבה ארבה את זרעך" אין רבקה בכלל, אלא מכיון שזרעה זוכה בה כאלו היא עצמה זכתה בה. וכמוהו "והבאתי אתכם אל הארץ וגו' ונתתי אותה לכם מורשה".

(6) ספר גור אריה על בראשית פרק כד פסוק ס

את זרעך. דאם לא כן 'היה לאלפי רבבה' מיבעי ליה, מאי "את", משמע דווקא את ולא אחרת:

(7) ספורנו עה"ת ספר בראשית פרק כד פסוק ס

את היי. היי נוחה לבעלך בדרכי טובך באופן שאת בלבד ולא אשה אחרת תהיי לאלפי רבבה ויירש זרעך כמו שנשבע האל ית' לזרעו של אברהם:

(8) העמק דבר על בראשית פרק כד פסוק ס

את היי לאלפי רבבה. הוא ברכה בכמות רב:
ויירש זרעך את שער שונאיו. הוא ברכה באיכות שיהיו חכמים יושבי שער. אפ"ל בשערי שונאיו והוא מפני שיהיו נדרשים לחכמתם ועצתם. ולעיל בפ' עקידה הי' כמו כן ברכת ה' ויירש זרעך את שער אויביו אלא שהקב"ה היודע מחשבות אמר אויביו שהוא בלב. אבל שונאיו משמעו גם בפועל כדכתיב דברים ל' ז'. על שנאיך אשר רדפוך. ואנשים לא ידעו הפלא הלז כי אם יראו אשר אפ"ל שונאיו בפועל יהיו נצרכים לחכמת ישראל:

(9) רב שר הירש על בראשית פרק כד פסוק ס

מלים אלה, בפי אנשים כה פשוטים כלבן ואמו, מובנות רק אם נניח כי שמעו על תעודת רבקה להיות אם לאומה, אף נודעה להם תעודתה של אומה זו. כבר ראינו לעיל, בביקור אבימלך אחרי הולדת יצחק, שעתיד מובטח זה לבית אברהם היה ידוע ברבים.

(10) אברבנאל על בראשית פרק כד פסוק ס

אמנם נתנו לה ברכה מעליא שאמרו לה אחותנו את היי לאלפי רבבה ויירש זרעך את שער שונאיו. כי הנה ברכוה בב' דברים הא' ברבוי הזרע את היי לאלפי רבבה. והב' בכבודו ומעלתו וזהו ויירש זרעך את שער שונאיו. ונראים הדברים שהם דברי אל חי ששם אותם בפיהם כי בזה הלשון עצמו נאמר לאברהם בשעת העקדה ויירש זרעך את שער שונאיו

11) כלי יקר על בראשית פרק כד פסוק ס

ויירש זרעך את שער שנאיו. גם לאברהם נאמר לשון זה ויירש זרעך את שער אויביו כי כך המדה בכל גומלי חסד שיש להם אוהבים רבים כמ"ש (משלי יט ו) רבים יחלו פני נדיב וכל הרע לאיש מתן. ואברהם היה גומל חסד לכל לקרובים ולרחוקים וכן רבקה על כן בדרך טבע יירשו שער אויביהם, כי יש להם ריעים רבים העומדים להם בעת צרתם, וכאמרו רז"ל (ב"ק יז.) כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת ב' שבטים כו' . . .

12) לפיכך אמרו לה היי לאלפי רבבה וכי נתנו קצבה לברכתה ומאי רבותא כל אדם שיש לו בנים ברבות הימים יצא ממנו מספר זה ויותר מהמה. אלא ודאי שלא דברו ביוצאי חלציה כי היו בטוחים על כחו של זקן זה אברהם שנתברך כבר שיהיה זרעו כחול הים ומהו שאמרו לאלפי רבבה למ"ד של לאלפי מה טיבה, אלא שאמרו יהי רצון שתזכה להטיב ולגמול חסד לאלפי רבבה כי יהיה רב חילך, ועי"ז יהיו לך אוהבים רבים ובסיבה זו יירש זרעך את שער אויביו, כי רבים יעמדו בעזרתך כי תצא למלחמה.

13) ויכול להיות שדרך עצה אמרו לה כן, ובזה מדוקדק הלשון היי לאלפי רבבה. ומדנקט לשון ויירש ש"מ שאמרו לה אל תדאגי על ההוצאה, אלא שלח לחמך על פני המים לאלפי רבבה אנשים, וסוף תקבל ירושה בשער שונאיך פי שנים כפלים, כי יש מפזר ולסוף ונוסף עוד:

14) ספר דברים פרק לג

(יז) בְּכוֹר שׁוֹרׁוֹ הֶדְר לׁוֹ וְקַרְנֵי רְאִים קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו אֶפְסֵי אֶרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרָיִם וְהֵם אֲלֵפֵי מְנַשֶּׁה:

15) ספר שמואל א פרק יח

(ז) וּמַעֲנִינָה הַנְּשִׁים הַמְשַׁחֲקוֹת וְתֹאמְרֵן הֲכָה שְׂאוּל בְּאֲלֵפָיו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו:
(ח) וַיִּחַר לְשְׂאוּל מְאֹד וַיִּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר נָתַנּוּ לְדָוִד רִבְבוֹת וְלִי נָתַנּוּ הָאֲלֵפִים וְעוֹד לׁוֹ אִף הַמְּלוּכָה:

16) חכמת אדם שער השמחה סיום בעניני סוכות

בפסוק והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה (דברים ל"ג, י"ז). להבין למה לא אמר סתם והם רבבות אפרים ומנשה וכן כשברכו את רבקה כתיב (בראשית כ"ד, ס') את היי לאלפי רבבה ופירש רש"י הברכה שבירך לאברהם עיין שם ולשון זה לא מצינו בברכת אברהם ועוד דלכאורה לשון הפסוק משמע שהכל אחד אלפי רבבה ואם כן קשה למה נתנו קצבה לברכתה ולכך באמת תרגם אונקלוס לאלפין ולרברבין והם שני דברים ואם כן גם בזה קשה למה לא אמרו סתם היי כעפר הארץ או ככוכבים

17) . . . ובזה נראה לי כוונת הנשים שאמרו ששאוּל הוא שקול כאלף ולדוד היו עושין כנביא ששקול נגד רבבה ולזה נתקנא שאול כמו שאמרו חז"ל בסנהדרין (דף צ"ג ב) שנתקנא בו כשאמר דואג וה' עמו שהלכה כמותו וזה נראה לי פירוש הפסוק והם רבבות אפרים שהוא יהושע שהיה נביא ואלפי מנשה שהוא גדעון . . . וזה שברכו לרבקה שיצא ממנה מי ששקול כאלף ומי ששקול כרבבה: